

Ο ΞΕΠΕΣΜΕΝΟΣ ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ioannis Zannos

23 Απριλίου 2017

Περιεχόμενα

1	Ἐ! καὶ ποῦ, σ' αὐτὸν τὸν κόσμος;	2
2	Εἶχεν ἀναφανή	2
3	Ἐπανήλθεν εἰς τὸ καφενεῖον	3
4	Ἐκεῖ διενυκτέρευεν ἀπὸ ἡμερῶν	3
5	Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε διορισθῇ νέος ἀστυνόμος	4
6	Παρήλθεν ὥρα	4
7	Ἐφυγαν αἱ βαθεῖα ὥραι	5
8	Τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἔπιεν ὁ Δερβίσης σαλέπι	6

Δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα σταλαγμοί.

Ὅμοιοι μὲ τὸ μονότονον βῆμα τοῦ ἀγρύπνου ναύτου φρουροῦ εἰς τὴν κουβέρταν. Πλέει εἰς μαῦρα πέλαγα καὶ βλέπει οὐρανὸν καὶ θάλασσαν ἀγρίως χορεύουσιν, καὶ τυλιγμένος εἰς τὴν καπὸταν τοῦ διασχίζει ἀκαριαίως τὸ σκότος μὲ τὴν ἐξανάπτουσιν καὶ ὑποσβήνουσιν λαμπυρίδα τοῦ τσιγάρου του.

Οἱ πετεινοὶ δὲν εἶχαν λαλήσει τὸ τρίτον λάλημα. Ἴσως εἶχαν τρομάξει ἀπὸ τὴν βαθεῖαν, θρηνώδη φωνὴν τοῦ σαλεππῆ, ὅστις εἶχεν ἀρχίσει τὸ φθινόπωρον, νύκτα βαθιά, νὰ κρᾶζη. Ἦτο ὡς κρωγμὸς ἀγνώστου ὀρνέου, τὸ ὁποῖον εἶχε χάσει τὸν ἄερα του, καὶ εἶχεν ἐνσκήψει μέσα εἰς τὴν πόλιν, κ' ἐζήτηι ἀρπάγματα νὰ σπαράξει.

– Ζεστό! Βράζει!...

Ἐβραζεν, ἔβραζε, νύκτα βαθιά. Ζεστὸν τὸ σαλέπι, πολὺ ζεστότερον τὸ στρώμα. Μόνον ἡ φωνὴ τοῦ σαλεππῆ ἐτρόμαζε τοὺς πετεινοὺς.

Εἶχε βρέξει ὀλίγον, εἶτα ἠθρίασε. Σταλαγμοί, σταλαγμοὶ ἔπεφταν ἀργὰ–ἀργά, ἀπὸ τὴν ὑδρορρόην ἐντὸς τῆς αὐλῆς.

1 Ἔ! καὶ ποῦ, σ' αὐτὸν τὸν κόσμος;

– Ἔ! καὶ ποῦ, σ' αὐτὸν τὸν κόσμος;

Ἦ ἐπιφώνησις ἠκούσθη εἰς τὸ σκότος ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ σαλεπτοῦ.

Τὸ παράθυρον ἔτριξε, κράκ! ἀπὸ τὸ χαμηλὸν δωμάτιον τὸ βλέπον πρὸς τὸν δρόμον. Ἄνθρωπος προέκυψε τυλιγμένος μὲ σάλι. Ἔτεινε μέγαν κύαθον πρὸς τὸν σαλεπτοῦν, ἀλλ' οὔτος ἠργοπόρει.

Ὁ ἄνθρωπος ἔκυψε νὰ ἰδῇ.

Ὑψηλὴ μορφὴ, μὲ λευκὸν σαρίκι, μὲ μαύρην χλαῖναν καὶ χιτῶνα χρωματιστόν, εἶχε σταθῇ ἐνώπιον τοῦ σαλεπτοῦ.

– Ποῦ, σ' αὐτὸν τὸν κόσμος;

– Μποὺ ντουνιὰ τσὰρκ φιλέκ.

– Ἄσκ ὀλσούν... ὑπεισιθύρισεν ὁ σαλεπτοῦς.

Δὲν εἶχε γνωρίσει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἔνδυμα. Κάθε ἄλλος θὰ τὸν ἐξελάμβανεν ὡς φάντασμα. Ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπτοήθη. Ἦτο ἀπ' ἐκεῖνα τὰ χώματα.

2 Εἶχεν ἀναφανῇ

Εἶχεν ἀναφανῇ. Πότε; Πρὸ ἡμερῶν, πρὸ ἐβδομάδων. Πόθεν; Ἀπὸ τὴν Ρούμελην, ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν, ἀπὸ τὴν Σταμπούλ. Πῶς; Ἐκ ποίας ἀφορμῆς; Ποίος;

Ἦτον Δερβίσης; Ἦτον βεκτασῆς, χόντζας, ιμάμης; Ἦτον οὐλεμάς, διαβασμένος; Ὑψηλός, μελαψός, συμπαθής, γλυκύς, ἄγριος. Μὲ τὸ σαρίκι του, μὲ τὸν τσουμπέν του, μὲ τὸν δουλαμάν του.

Ἦτο εἰς εὐνοίαν, εἰς δυσμένειαν; Εἶχεν ἀκμάσει, εἶχεν ἐκπέσει, εἶχεν ἐξορισθῇ; Μποὺ ντουνιὰ τσὰρκ φιλέκ. Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι σφαῖρα καὶ γυρίζει.

Ἐκείνην τὴν βραδιὰν τὸν εἶχε προσκαλέσει μία παρέα. Ἐπὰ ἢ ὀκτὼ φίλοι ἀχώριστοι. Ἀγαποῦσαν τὴν ζωὴν, τὰ νιάτα. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἔβαλλε γιουβέτσι κάθε βράδυ. Οἱ ἄλλοι ἔτρωγαν.

Ἦτον λοταρτζῆς κ' ἐκέρδιζε δέκα ἢ δεκαπέντε δραχμὰς τὴν ἡμέραν. Τί νὰ τὰς κάμῃ; Τοὺς ἔβαλλε γιουβέτσι καὶ τοὺς ἐφίλευε. Ἦσαν λοτοφάγοι, μὲ ὀμκρόν καὶ μὲ ὠμέγα.

Ἀγαποῦσαν τὰ τραγούδια, τὰ ὄργανα. Ὁ Δερβίσης δὲν ἔπνε κρασί, ἔπνε μαστίχαν. Δερβισάδες ἦσαν κι αὐτοί. Τοῦ εἶπαν νὰ τραγουδήσῃ. Ἐτραγούδησε. Τοῦ εἶπαν νὰ παίξῃ τὸ νάϊ. Ἐπαιξε.

Δὲν τοὺς ἤρεσε. Ὡ, αὐτὸς δὲν ἦτον ἀμανές.

Δὲν ἦτον, ὅπως τὸν ἤξευραν αὐτοί. Ἀλλ' ὁ Δερβίσης τοὺς ἔλεγε τὸν καθ' αὐτὸ ἀμανέν.

3 Ἐπανήλθεν εἰς τὸ καφενεῖον

Ἐπανήλθεν εἰς τὸ καφενεῖον. Τὸ καφενεῖον ἀντικρὺ τοῦ Θησείου. Ἡ ταβέρνα δίπλα εἰς τὸ καφενεῖον. Καὶ τὰ δύο ἀντικρὺ τοῦ παλαιοῦ σταθμοῦ Α. Π. Παραπέρα ἀπὸ τὸ καφενεῖον, ἡ σήραγξ ἐσκάπτετο, εἶχε σκαφή.

Φθινόπωρον τῆς χρονιᾶς ἐκείνης.

Ὁ Δερβίσης ἐκάθητο ἐκεῖ κ' ἔπνε μαστίχαν, ὅποιος τὸν ἐκερνοῦσε. Μὲ τὸ σαρίκι του, μὲ τὰ κατσαρὰ ψαρὰ γένεια του, μὲ τὸ τσιμπούκι του. Ἄνω τῶν 50 ἐτῶν ἡλικίας.

4 Ἐκεῖ διενυκτέρευεν ἀπὸ ἡμερῶν

Ἐκεῖ διενυκτέρευεν ἀπὸ ἡμερῶν. Ἄστεγος, ἀνέστιος, φερέοικος. Τὸ μικρὸν καφενεῖον εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ μένῃ ἀνοικτὸν ὅλην τὴν νύκτα.

Ἦρχοντο ἀπὸ τοὺς τζόγους, ἀπὸ τὰ θέατρα, θαμῶνες. Ἦρχοντο ἀπὸ τὸ λαχανοπάζαρον. Ἐπιναν ροῦμι καὶ φασκόμηλον.

Ὁ Δερβίσης ἔπαιζε κάποτε τὸ νάϊ. Ὁ κλήτωρ ὁ ἀστυνομικὸς διεσκέδαζεν. Ἀγαποῦσε ν' ἀκούῃ.

Καλὸς ἄνθρωπος. Πρὸ ἐτῶν, ὅταν πρωτοδιωρίσθῃ, ἦτον γεμάτος ζήλον.

Ἄμα εἶδε κανγάν, ἔτρεξεν ἀμέσως νὰ τοὺς χωρίσῃ. Εἰς παλαιὸς συνάδελφός του τὸν ᾤκτειρεν.

– Ὅταν βλέπῃς κανγὰ, νὰ τρέχῃς ἀπὸ τὸ πλαγινὸ σοκάκι, ν' ἀργοπορῇς, ὡς πὺν νὰ περάσῃ ἡ φούρια, καὶ τότε νὰ παρουσιάξῃσαι.

Καὶ ἄλλην συμβουλὴν τοῦ ἔδωκε:

– Στὸν κανγὰ, πάντοτε νὰ βλέπῃς ποιὸς εἶναι δυνατώτερος καὶ νὰ φυλάγῃσαι. Νὰ μαλώνῃς τὸν πὺν ἀδύνατον, νὰ τοῦ τραβᾷς κ' ἓνα χαστούκι, καὶ νὰ ἐπαναφέρῃς τὴν τάξιν. Ἔτσι θὰ βγαίνῃς λάδι.

Καὶ ἀκόμη:

– Κάθε καινούργιος ἀνώτερος πὺν διορίζεται τὴν πρώτη μέρα εἶναι γεμάτος αὐστηρότητα. Τὸ κάνει γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ τὸν ἄερα. Τὴν δευτέρη μέρα

κρυώνει, και την τρίτη μέρα παραδίνεται. Ἐσὺ νὰ συμμορφώνεσαι σύμφωνα με τὸν προϊστάμενον, καὶ νὰ παραπανίζης μάλιστα, αὐτὲς τὲς τρεῖς μέρες.

Πολύτιμοι ὑποθήκαι.

5 Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε διορισθῇ νέος ἀστυνόμος

Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε διορισθῇ νέος ἀστυνόμος.

Διὰ νὰ δείξῃ τὸν ζήλόν του, διέταξε νὰ κλείσῃ τὸ καφενεῖον, τὴν νύκτα ἐκεῖνην.

Αὐριον ἢ μεθαύριον θὰ ἐπέτρεπε πάλιν νὰ μένῃ ἀνοικτόν. Ἀλλ' ἡ νύξ ἐκεῖνη εἶχε πέσει εἰς τὸν λαχρόν, ἦτο πεπωμένη νύξ.

Ὁ καλὸς κλήτωρ, ἐνθυμεῖτο τὰς συμβουλὰς τοῦ συναδέλφου του. Ἀνάγκη νὰ βιάσῃ τὸν καφετζὴν νὰ κλείσῃ. Δὲν ἐπετράπη εἰς τὸν βοηθὸν νὰ μείνῃ ἐντός, διὰ νὰ μὴ σηκωθῇ καὶ ἀνοίξῃ εἰς ὅσους ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθουν νὰ κρούσωσι τὴν θύραν. Δὲν ἐπετράπη εἰς τὸν Δερβίσην, τὸν ἀνέστιον, τὸν πλάνητα, νὰ μείνῃ, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἔπαιζε τὸ νάϊ, κ' ἐμάζωνε κόσμον, καὶ δὲν ἄφηνε τοὺς γείτονας νὰ κοιμηθοῦν. Ὁ Δερβίσης μετὰ τὸ σαρίκι του, μετὰ τὸν τσουμπέν του, μετὰ τὸν δουλαμάν του, ἐπῆρε τὸ τσιμπούκι του, τὸ νάϊ του, κ' ἔφυγε.

Ποῦ νὰ ὑπάγῃ;

Ἐκαμεν ὀλίγα βήματα ἀσκόπως, πέριξ τοῦ καφενεῖου.

Παρέκει ἦτο ἡ σήραγξ. Ἐσκάπτετο, ἦτο σκαμμένη.

Ἐκαμε ψύχραν, νυκτερινὸν ἀπόγειον. Μία μετὰ τὰ μεσάνυκτα.

Ὁ κλήτωρ ὁ σκοπὸς περιεφέρετο ὑποκάτω εἰς τὸ κιόσκι, τὸ τσιγκοσκεπές, τῶν ἐκεῖ μαγαζείων.

Ὁ Δερβίσης ὁ πλάνης κατήλθεν εἰς τὸ βάθος τῆς σήραγγος. Ἴσως ἤλπιζε νὰ εὕρῃ περισσότερον ἀπάγκειο ἐκεῖ.

Ἐκάθισεν, ἀκούμβησεν.

Ἐσκέπτετο τὸ ἄστατον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἄσκι ὅλοσόν τιβρινέκ. Χαρὰ σ' ἐκείνον ποῦ ξέρει νὰ τὸν γυρίσῃ, τὸν κόσμον αὐτόν.

6 Παρήλθεν ὥρα

Παρήλθεν ὥρα. Ὁ κλήτωρ, ὅστις ἐπεριπάτει ἐκεῖ τριγύρω, ἐσκέπτετο τί νὰ εἶχε γίνῃ ὁ Δερβίσης, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἰδεῖ νὰ καταβαίνει εἰς τὴν σήραγγα.

Ποῦ νὰ εἶναι;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν τὴν ἄφωνον ἀπήντησε φωνή, ἦχος, μέλος γλυκύ.

Ὁ ξένος μουσουλμάνος εἶχε παγώσει ἐκεῖ ὅπου ἐκαθήτο κ' ἐνύσταζε. Διὰ τὸ νὰ ζεσταθῇ, ἔβγαλε τὸ νάϊ του καὶ ἤρχισε νὰ παίζει τὸν τυχόντα ἦχον, ὅστις τοῦ ἦλθε κατ' ἐπιφορὰν εἰς τὴν μνήμην.

Νάϊ, νάϊ, γλυκύ.

Νάξι – κατὰ ἓν ζήτημα ἐλαττοῦται.

Αὔρα, οὐρανός, ἄσμα γλυκερόν, μελιχρόν, ἀβρόν, μεθυστικόν.

Νάϊ, νάϊ.

Κατὰ δύο κοκκίδας, διαφέρει διὰ τὸ εἶναι τὸ Ναί, ὅπου εἶπεν ὁ Χριστός[1].

Τὸ Ναὶ τὸ ἡμέρον, τὸ ταπεινόν, τὸ πρῶον, τὸ Ναὶ τὸ φιλάνθρωπον.

Κάτω εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸν λάκκον, εἰς τὸ βάραθρον, ὡς κελάρυσμα ρύακος εἰς τὸ ρεῦμα, φωνὴ ἐκ βαθέως ἀναβαίνουσα, ὡς μύρον, ὡς ἄχνη, ὡς ἀτμός, θρήνος, πάθος, μελωδία, ἀνερχομένη ἐπὶ πτίλων αὔρας νυκτερινῆς, αἰρομένη μετάρσιος, πρᾶξια, μελιχία, ἄδολος, ψίθυρος, λιγεία, ἀναρριχωμένη εἰς τὰς ριπὰς, χορδίζουσα τοὺς ἀέρας, χαιρετίζουσα τὸ ἀχανές, ἰκετεύουσα τὸ ἄπειρον, παιδική, ἄκακος, ἐλισσομένη, φωνὴ παρθένου μοιρολογούσης, μινύρισμα πτηνοῦ χειμαζομένου, λαχταροῦντος τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἔαρος.

Τὰ βαρέα τεῖχη καὶ οἱ ὀγκώδεις κίονες τοῦ Θεσείου, ἡ στέγη ἡ μεγαλοβριθής, δὲν ἐξεπλάγησαν πρὸς τὴν φωνήν, πρὸς τὸ μέλος ἐκεῖνο. Τὴν ἐνθυμοῦντο, τὴν ἀνεγνώριζον. Καὶ ἄλλοτε τὴν εἶχον ἀκούσει. Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας καὶ εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς.

Ἡ μουσικὴ ἐκεῖνη δὲν ἦτο τόσον βάρβαρος, ὅσον ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τὰ ἀσιατικά φύλα. Εἶχε στενὴν συγγένειαν μὲ τὰς ἀρχαίας ἀρμονίας, τὰς φρυγιστὶ καὶ λυδιστί.

7 Ἐφυγαν αἱ βαθεῖα ὥραι

Ἐφυγαν αἱ βαθεῖα ὥραι, καὶ νῦξ ἦτο ἀκόμη, πεπρωμένη νύξ.

Ἀκόμη ἠπλωνεν αὕτη τὰ σκότη της, καὶ ὁ σαλεπτοῦς ἔκρωζε διὰ τὸ πωλήσῃ τὸ ἐμπόρευσμά του, καὶ οἱ πετεινοὶ ἐξάρωναν εἰς τὸν ὄρνιθωνα. Τὸ μικρὸν παράθυρον ἔτριζε, καὶ ὁ σαλεπτοῦς ἐξηκολούθει τουρκιστὶ τὸν διάλογόν του μὲ τὸν Δερβίσην, τὸν ἄστεγον, τὸν ὑπερόριον.

Πρὸ ὥρας ἤδη εἶχε σιγήσει τὸ ἄσμα τὸ μυστηριώδες καὶ μελιχρόν, τὸ νάϊ εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν χεῖρα. Ὁ οὐρανός, συννεφώδης, εἶχεν ἀρχίσει νὰ βρέχῃ, ἔβρεξεν ἐπ' ὀλίγα λεπτά, εἶτα ἔπαυσεν. Ὁ κλήτωρ εἶχε γίνῃ ἄφαντος. Αἰμωδιασμένος, βρεγμένος, κρυωμένος, ὁ Δερβίσης ἀνέβη εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον.

Ἐπῆρεν ἓνα δρομίσκον, κατέμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων. Δρομίσκον τὸν ὅποιον ἡ σεβαστὴ ἐπιτροπὴ εἶχεν ὀνοματίσει,

δηλαδή είχε γράψει ἐπὶ πινακίδος ὅτι εἶναι ὁδὸς Λεπενιώτου.

Ὁ ἴδιος ὁ Λεπενιώτης ὁ λεοντόκαρδος, ὅσον καὶ ἂν ἔτρεφε φιλέκδικον πάθος διὰ τὸν φόνον τοῦ μεγάλου ἥρωος, τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀνίσως τὸ πνεῦμά του περιεφοίτα ἐκεῖ, καὶ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὸν ἄμοιρον Δερβίσην, διωγμένον, ἐξωρισμένον, ἀνέστιον, ριγοῦντα ἀνὰ τὴν στενωπόν, ἔρποντα ἀναμέσον δύο σειρῶν παλαιῶν οἰκίσκων, θὰ τὸν ἐσπλαγχνίζετο.

Καὶ ὁ σαλεπτοῖς τὸν ἐλυπήθη, καὶ ἀντὶ πενταλέπτου τοῦ ἔδωκε νὰ πῇ σαλέπι διπλοῦν, μισὸ κουλούρι νὰ βουτήξῃ, καὶ ἄφησε τὸν γείτονα μὲ τὸ σάλι, τὸν σηκωθέντα πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὴν ζεστὴν κλίνην, νὰ κρυώνῃ περιμένων εἰς τὸ μακρὸν παράθυρον.

– Ἐλα, σαλεπτοῖ, πὺν νὰ πάρῃ... – Μποὺ ντουνια...

8 Τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἔπιεν ὁ Δερβίσης σαλέπι

Τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἔπιεν ὁ Δερβίσης σαλέπι, ἔφαγε καὶ κουλούρι. Ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος ὅπου ἐτύχαινε νὰ καθίσῃ.

Τὰς ἄλλας ἡμέρας, ἐξενυχτοῦσεν ἀκόμη εἰς τὸ ὀλονύκτιον καφενεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶχε περάσει ἡ πεπρωμένη νύξ. Ἐπινε μαστίχαν κ' ἐκάπνιζε τὸ τσιμπούκι του. Πότε–πότε ἔπαιζεν ἀκόμη τὸ νάϊ.

Ὑστερον, μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἔγινεν ἄφαντος καὶ δὲν τὸν εἶδε πλέον κανεὶς. Ζῆ, ἀπέθανε, περιπλανᾶται εἰς ἄλλα μέρη, ἀνεκλήθη ἀπὸ τῆς ἐξορίας, ἐπανέκαμψεν εἰς τὸν τόπον του;

Κανεὶς δὲν ἠξεύρει.

Ἴσως τὴν ὥραν ταύτην ν' ἀνέκτησε τὴν εὐνοίαν τοῦ ἰσχυροῦ Παδισάχ, ἴσως νὰ εἶναι μέγας καὶ πολὺς μεταξὺ τῶν Οὐλεμάδων τῆς Σταμπούλ, ἴσως νὰ διαπρέπῃ ὡς ἱμάμης εἰς κανὲν ἐξακουστὸν τζαμίον.

Ἴσως νὰ εἶναι εὐνοούμενος τοῦ Χαλίφη, ἀρχιουλεμάς, σείχουλισλάμης.

Μποὺ ντουνια τσὰρκ φιλέκ.

(1896)